

Boodschap van paus Benedictus XVI voor de 20ste Wereldziekendag

11 februari 2012

“Sta op en ga heen; uw geloof heeft u gered.” (Luc. 17, 19)

Geliefde broeders en zusters,

Ter gelegenheid van Wereldziekendag, die wij komende 11 februari 2012, de gedachtenis van de heilige Maagd Maria van Lourdes, zullen vieren, wil ik opnieuw alle zieken die zich in de verpleegklinieken bevinden of thuis worden verzorgd, van mijn geestelijke nabijheid verzekeren. Ik wil jegens ieder de zorg en de liefde van heel de Kerk tot uitdrukking te brengen. Door het edelmoedig en liefdevol opnemen van ieder menselijk leven, vooral het leven dat zwak en ziek is, brengt de christen een belangrijk aspect van het eigen evangelische getuigenis tot uitdrukking naar het voorbeeld van Christus, die zich heeft gebogen over het materieel en geestelijk lijden van de mens om het te genezen.

1. In dit jaar van de onmiddellijke voorbereiding op de plechtige Wereldziekendag die op 11 februari 2013 in Duitsland zal worden gevierd en zal stilstaan bij de symbolische figuur van de Samaritaan in het Evangelie (vgl. Luc. 10, 29-37), zou ik het accent willen leggen op de “sacramenten van genezing”, dat wil zeggen op het sacrament van boete en verzoening en de ziekenzalving, die hun natuurlijke vervulling hebben in de eucharistische communie.

De ontmoeting van Jezus met de tien melaatsen, die wordt verteld in het Evangelie van de heilige Lucas (vgl. Luc. 17, 11-19), in het bijzonder de woorden die de Heer richt tot een van hen: “Sta op en ga heen; uw geloof

heeft u gered” (v. 19), helpen zich bewust te worden van het belang van het geloof voor hen die, gebukt als ze gaan onder lijden en ziekte, naderen tot de Heer. In de ontmoeting met Hem kunnen zij werkelijk ervaren dat *wie gelooft, nooit alleen is!* God laat ons in zijn Zoon immers niet over aan onze angsten en ons lijden, maar is ons nabij, Hij helpt ons deze te dragen en wil ons in de diepte van ons hart genezen (vgl. Marc. 2, 1-12).

Het geloof van die ene melaatse die, toen hij zag dat hij was genezen, in tegenstelling tot de anderen vol verwondering en vreugde onmiddellijk terugkeerde naar Jezus om zijn dankbaarheid te tonen, laat doorschemeren dat een teruggekregen gezondheid het teken is van iets dat kostbaarder is dan een eenvoudige lichamelijke genezing, dat het een teken is van het heil dat God ons door Christus schenkt; zij vindt een uitdrukking in de woorden van Jezus: *uw geloof heeft u gered*”. Wie in het eigen lijden en de eigen ziekte de Heer aanroept, is er zeker van dat zijn liefde hem nooit verlaat en dat ook de liefde van de Kerk, de voortzetting in de tijd van zijn heilswerk, nooit minder wordt. Lichamelijke genezing, de uitdrukking van een dieper heil, openbaart zo het belang dat de mens in zijn geheel van lichaam en ziel heeft voor de Heer. Ieder sacrament is overigens de uitdrukking en verwezenlijking van de nabijheid van God zelf, die op een totaal belangeloze wijze “ons raakt door materiële realiteiten ... die Hij in zijn dienst neemt door er instrumenten van te maken van een ontmoeting tussen ons en Hem zelf” (*Homilie, chrismamis*, 1 april 2010). “De eenheid tussen schepping en verlossing wordt zichtbaar. De sacramenten zijn een uitdrukking van de lichamelijkheid van ons geloof, dat lichaam en ziel, de hele mens omvat” (*Homilie, chrismamis*, 21 april 2011).

De belangrijkste taak van de Kerk is zeker het verkondigen van het Rijk Gods, “maar juist deze verkondiging zelf moet een proces van genezing zijn: ‘... verbinden wier hart gebroken is’ (Jes. 61,1)” (*ibid.*), overeenkomstig de opdracht die door Jezus aan zijn leerlingen is toevertrouwd (vgl. Luc. 9,1-2; Mat. 10,1.5-14; Marc. 6,7-13). De combinatie van lichamelijke gezondheid en genezing van de wonden van de ziel helpt ons derhalve beter de “sacramenten van genezing” te begrijpen.

2. Het boetesacrament heeft vaak in het middelpunt gestaan van de overwegingen van de kerkvaders, juist op grond van het grote belang op de weg van het christelijk leven, vanaf het ogenblik dat “het ons opnieuw in de genade van God herstelt en ons met Hem in innigste vriendschap verbindt” (*Catechismus van de Katholieke Kerk* 1468). De Kerk zet de boodschap van vergeving en verzoening die Jezus heeft laten weerklinken, voort en houdt niet op heel de mensheid uit te nodigen zich te bekeren en te geloven in het Evangelie. Zij maakt zich de oproep van de apostel Paulus eigen: “Wij zijn dus gezanten van Christus. God roept u op door ons woord. Wij smeken u in Christus’ naam: laat u met God verzoenen!” (2 Kor. 5,20). Jezus verkondigt in zijn leven de barmhartigheid van de Vader en stelt deze tegenwoordig. Hij is niet gekomen om te veroordelen, maar om te vergeven en te redden, om ook in de diepste duisternis van lijden en zonde hoop te geven, om het eeuwige leven te schenken; zo ontardt de ervaring van de zonde in het boetesacrament, in het “geneesmiddel van de belijdenis” niet in wanhoop, maar ontmoet zij de Liefde die vergeeft en verandert (vgl. Johannes Paulus II, apost. exhort. *Reconciliatio et Paenitentia*, 31).

God, “die rijk is aan erbarming” (Ef. 2,4), zoals de vader uit de parabel van het Evangelie (vgl. Luc. 15,11-32), sluit zijn hart voor niemand van zijn kinderen, maar Hij wacht op hen, Hij zoekt hen, Hij bereikt hen daar waar het afwijzen van gemeenschap gevangen houdt in afzondering en verdeeldheid, Hij roept hen op zich rond zijn tafel te verzamelen, in de vreugde van het feest van vergeving en verzoening. Het ogenblik van het lijden, waarop de verleiding zou kunnen opkomen om zich over te geven aan moedeloosheid en wanhoop, kan zo veranderen in een tijd van genade om zich in zichzelf te keren en als de verloren zoon van de parabel opnieuw na te denken over het eigen leven, daarbij de fouten en de tekortkomingen ervan te erkennen, heimwee te voelen naar de omarming van de Vader en opnieuw de weg te gaan naar zijn Huis. Hij waakt in zijn grote liefde altijd en overal over ons bestaan en wacht op ons om ieder kind dat terugkeert naar Hem, de gave aan te bieden van de volledige verzoening en vreugde.

3. Uit de lectuur van de Evangelies komt duidelijk naar voren hoe Jezus altijd een bijzondere belangstelling heeft laten zien voor de zieken. Hij heeft niet alleen zijn leerlingen uitgezonden om hun wonden te verzorgen (vgl. Mat. 10, 8; Luc. 9, 2; 10, 9), maar Hij heeft voor hen ook een specifiek sacrament ingesteld: de ziekenzalving. De *Brief van Jakobus* getuigt ervan dat de eerste christengemeente deze sacramentele handeling al kende (vgl. 5, 14-16): met de ziekenzalving, die gepaard gaat met het gebed van de priesters, beveelt heel de Kerk de zieken bij de lijdende en verheerlijkte Heer aan, opdat Hij hun pijn verlicht en hen redt, wat meer is, zij spoort hen aan zich geestelijk te verenigen met het lijden en sterven van Christus om zo bij te dragen aan het welzijn van het volk Gods.

Dit sacrament brengt ons ertoe het dubbele mysterie van de Olijfberg te overwegen, waar Jezus op dramatische wijze werd geconfronteerd met de weg die Hem door de Vader was geweest, die van het lijden, van de hoogste daad van liefde, en Hij heeft deze op zich genomen. Op dat uur van de beproeving is Hij de Middelaar, “doordat Hij de pijn en het lijden van de wereld met zich meevoert, op zich neemt en het verandert in een kreet tot God, het God voor ogen brengt en in zijn handen legt en het zo waarlijk naar het ogenblik van de verlossing brengt” (*Lectio divina*, Ontmoeting met de clerus van Rome, 18 februari 2010). Maar “de Hof van Olijven is ... ook de plaats van waaruit Hij is opgegaan naar de Vader, het is dus de plaats van de verlossing ... Dit tweevoudige mysterie van de Olijfberg is ook nog steeds ‘werkzaam’ in de sacramentele olie van de Kerk ... teken van Gods goedheid die ons aanraakt” (*Homilie chrismasmis*, 1 april 2010). In de ziekenzalving wordt ons de sacramentele materie van de olie aangereikt, om zo te zeggen, “als geneesmiddel van God ... dat ons nu zeker maakt van zijn goedheid, ons moet sterken en troosten, maar dat tegelijkertijd over het ogenblik van de ziekte heen verwijst naar de definitieve genezing, naar de verrijzenis (vgl. Jak. 5, 14)” (*ibid.*).

Dit sacrament verdient vandaag meer waardering, hetzij in de theologische overweging, hetzij in het pastorale handelen bij de zieken. Wanneer men de

inhoud van het eucharistisch gebed die past bij de verschillende menselijke omstandigheden in verband met ziekte op zijn juiste waarde schat, en dat niet alleen wanneer men op het einde van zijn leven is (vgl. *Catechismus van de Katholieke Kerk*, 1514), dan mag de ziekenzalving niet worden beschouwd als “een minder sacrament” ten opzichte van de andere. Als de aandacht en pastorale zorg voor de zieken enerzijds een teken is van Gods tederheid jegens hen die lijden, anderzijds brengt zij ook de priesters en heel de christelijke gemeenschap geestelijk voordeel in het bewustzijn dat wat voor de geringste wordt gedaan, voor Jezus zelf wordt gedaan (vgl. Mat. 25, 40).

4. Wat de “sacramenten van genezing” betreft, zegt de heilige Augustinus: “*God geneest al uw zwakheden*. Vrees dus niet: al uw zwakheden zullen worden genezen ... U hoeft alleen maar toe te laten dat Hij u geneest, en u mag zijn handen niet afwijzen” (*Enarrationes in Psalmos 102, 5: PL 36, 1319-1320*). Het gaat dus om kostbare middelen van de genade van God, die de zieke helpen zich steeds vollediger te voegen naar het mysterie van de dood en de verrijzenis van Christus. Tegelijk met deze twee sacramenten zou ik ook het belang willen onderstrepen van de Eucharistie. Wanneer deze op het ogenblik van ziekte wordt ontvangen, draagt zij op een bijzondere wijze bij aan het bewerkstelligen van deze verandering door hem die zich voedt met het Lichaam en Bloed van Christus, te verenigen met het offer dat Hij van zichzelf heeft gebracht aan de Vader tot heil van allen. Laat heel de kerkelijke gemeenschap, en de parochiegemeenschappen in het bijzonder, erop letten dat voor hen die om gezondheidsredenen of op grond van hun leeftijd niet meer naar de plaatsen van de eredienst kunnen gaan, de mogelijkheid wordt gegarandeerd regelmatig te naderen tot de sacramentele communie. Zo wordt aan deze broeders en zusters de mogelijkheid geboden de relatie met de gekruisigde en verrezen Christus te versterken door met hun leven dat uit liefde tot Christus wordt aangeboden, deel te nemen aan de zending zelf van de Kerk. In dit perspectief is het belangrijk dat de priesters die hun moeilijk werk in de ziekenhuizen, verpleegklinieken en bij de zieken thuis verrichten, zich ware “bedienaars van de zieken” voelen, teken en instru-

ment van het medelijden van Christus, dat iedere mens moet bereiken die door lijden getekend is" (*Boodschap voor de 18^e Wereldziekendag*, 22 november 2009).

Het zich conformeren aan het paasmysterie van Christus, dat ook tot stand komt door de praktijk van de geestelijke communie, krijgt een heel bijzondere betekenis, wanneer de Eucharistie wordt toegediend en ontvangen als viaticum. Op dat ogenblik van het bestaan weerklinken op een nog indringendere wijze de woorden van de Heer: "Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven en Ik zal hem doen opstaan op de laatste dag" (Joh. 6, 54). De Eucharistie is immers, vooral als viaticum – volgens de definitie van de heilige Ignatius van Antiochië – "geneesmiddel van onsterfelijkheid, tegengif tegen de dood" (*Brief aan de Efeziërs*, 20: PG 5, 661), sacrament van de overgang van dood naar leven, van deze wereld naar de Vader, die op allen wacht in het hemelse Jeruzalem.

5. Het thema van deze boodschap voor de 20ste Wereldziekendag, "Sta op en ga heen; uw geloof heeft u gered!", kijkt ook naar het komende 'Jaar van het geloof', dat op 11 oktober 2012 zal beginnen, een gunstige en waardevolle gelegenheid om de kracht en de schoonheid van het geloof opnieuw te ontdekken, om de inhoud ervan te verdiepen en om getuigenis ervan af te leggen in het leven van iedere dag (vgl. apostolische brief *Porta fidei*, 11 oktober 2011). Ik wil de zieken en de lijdenden bemoedigen om steeds een veilig anker in het geloof te vinden, dat wordt gevoed door het luisteren naar het Woord van God, door het persoonlijk gebed en de sacramenten, terwijl ik de herders uitnodig steeds meer beschikbaar te zijn voor de viering ervan ten behoeve van de zieken. Mogen naar het voorbeeld van de Goede Herder en als leidsman van de hun toevertrouwde kudde de priesters vol vreugde zijn, zorgzaam voor de zwaksten, de eenvoudigen, de zondaars door de oneindige barmhartigheid van God te laten zien met de geruststellende woorden van de hoop (vgl. de heilige Augustinus, *Brief 95*, 1: PL 33, 351-352).

Aan allen die in de wereld van de gezondheidszorg werkzaam zijn, als ook aan de gezinnen die in hun eigen verwanten het lijdend gelaat van de Heer

Jezus zien, breng ik opnieuw mijn dank en die van de Kerk over, omdat zij in hun professionele bevoegdheid en in stilte, vaak ook zonder de naam van Christus te noemen, Hem concreet laten zien (vgl. *Homilie chrismamis*, 21 april 2011).

Laten wij onze blik vol vertrouwen en ons gebed verheffen tot Maria, Moeder van barmhartigheid en Heil van de zieken; moge haar moederlijk medelijden, dat zij voelde naast haar Zoon, toen Hij stierf aan het kruis, het geloof en de hoop begeleiden en steunen van iedere zieke en lijdende mens op de weg van de genezing van de wonden in lichaam en geest.

Allen verzeker ik van mijn gebed en ik verleen ieder mijn bijzondere apostolische zegen.

*Uit het Vaticaan, 20 november 2011,
Hoogfeest van Onze Heer Jezus Christus, Koning van het heelal*

Benedictus XVI

© Copyright 2012 – Libreria Editrice Vaticana / Secretariaat RK Kerk in Nederland

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers